

SENASIS

KRETINGOS

DVARO PARKAS – GYVOJI ISTORIJA

Kretinga, 2012

UDK 712(474.5)(091)

Se74

Edukacinė knyga parengta ir išleista įgyvendinant 2007–2013 m. Žmogiškųjų išteklių plėtros veiksmų programos 2 prioriteto „Mokymasis visą gyvenimą“ VP1-2.2-ŠMM-10-V priemonės „Neformaliojo švietimo paslaugų plėtra“ projektą „Muziejus – mokykla – moksleivis. Muziejų ir bendrojo lavinimo mokyklų nacionalinis partnerystės tinklas“ Europos socialinio fondo ir Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto lėšomis.

ISBN 978-609-404-123-5

© Kretingos muziejus, 2012

© Spaustuvė „Druka“, 2012

KRETINGOS DVARO SAVININKAI

Kretingos dvaras turi išskirtinę istoriją ir rašytiniuose šaltiniuose jau žinomas nuo XVI a. Garsios Lietuvos didikų giminės, pradant Žemaičių seniūnais Kęsgailomis, Jonu Chodkevičiumi ir baigiant paskutiniais dvaro valdytojais grafais Tiškevičiais, įnešė svarų indėlį kuriant ir formuojant miestą, įtvirtinant krikščionybę, puoselėjant kultūrą, plėtojant švietimą ir mokslą.

Ryškesniausią pėdsaką Kretingos krašto istorijoje XV–XVII a. paliko viena iš galingiausių ir įtakingiausių LDK didikų Chodkevičių giminė. 1572 m. Jonas Chodkevičius įsigijo Kretingos dvarą, o jo sūnus Jonas Karolis Chodkevičius 1605–1617 m. pastatė vienuolyną ir bažnyčią, kur įkurdino vienuolius pranciškonus. Greta šio komplekso įkūrė Kretingos miestą, kuriam 1609 m. sausio 23 d. suteikė Magdeburgo teises ir herbą, vaizduojantį Švč. Mergelę Mariją su vaikeliumu.

Nuo 1662 m. Kretingos dvarą valdė didikai Sapiegos. Jie itin globojo ir finansiškai rėmė bažnyčią bei vienuolyną, siekė, kad parapijiečiai laikytųsi krikščioniško tikėjimo. Didikai rūpinosi miesto prekyba, 1624 m. išdavė privilegiją, kuri leido mieste rengti mugės ir turgus, per Akmenos upę pastatyti tiltą. Sapiegų laikais medinę dvaro sodybą supo akmenų mūro siena, kurioje nuo miesto pusės buvo įrengti vartai ir tiltas.

Vėliau, nuo 1745 m., dvaras tapo kunigaikščių Masalskių nuosavybe. Masalskių giminė kilusi iš rusų didikų. Jų valdymo laikotarpis pasižymi tuo, kad daug dėmesio skiriama techninei pažangai, mokslui, menui ir švietimui. Iš šios didikų giminės aktyvia veikla išsiskyrė Vilniaus vyskupas, kunigaikštis Ignotas Jokūbas Masalskis, kuris paveldėjo Kretingą iš tėvo Mykolo Juozapo Masalskio. Manoma, kad Kretinga jam atiteko 1769 m. Vyskupui valdant buvo pertvarkytas apleistas dvaras. Susi-

formavo dvaro reprezentacinė dalis su parku ir ūkinė dalis su daržais. 1778 m. kelias nuo dvaro iki bažnyčios buvo apsodintas liepomis, o pietvakarinėje parko dalyje užveistas didžiulis vaismedžių sodas. Manoma, kad vyskupas atvežė į Kretingą iš šiltųjų kraštų egzotiškų augalų, kurie davė pradžią Žiemos sodui. Kuni-gaikštis Masalskis rūpinosi miesto išplėtimu. Jis uždraudė dvare ir mieste statyti medinius namus, o vietoj jų įsakė statyti mūri-nius pastatus. Jo iniciatyva 1775 m. Kretingoje buvo atidaryta edukacinės komisijos išlaikoma apygardinė (vidurinė) mokykla.

Nuo 1795 m. Kretingos dvarą valdė grafai Potockiai, kurie išplėtė vaismedžių sodą, pasodino 320 rūšių medelių. Prie rūmų buvo pastatytos dvi medinės ofisinės.

Nuo 1806 iki 1874 m. Kretingos dvarą valdė grafai Zubovai. Jie pasižymėjo švietėjiška kultūrine veikla. Zubovų valdymo laikotarpiu buvo pastatyti nauji secesinio stiliaus rūmai, rekonstruotas ūkvedžio namas, tarp rūmų ir vaismedžių sodo įkurtas peizažinio (angliškojo) stiliaus parkas.

1874 m. dvarą varžytinėse laimėjo grafas Juozapas Tiškevičius, ir ši garsi Lietuvos didikų giminė Kretingos dvarą valdė iki 1944 m.

Į Kretingos dvarą grafas Juozapas Tiškevičius su šeima persikėlė 1875 m. Kretingos dvaras tapo jo pagrindine ir mylimiausia rezidencija. Būdamas be galo veiklus grafas ėmėsi pertvarkyti dvarą. Rekonstravo rūmus, juose įrengė lipdiniais dekoruotas naujas sales. Jo darbų šedevras – pastatytas 4 aukštų stiklinis Žiemos sodas, kuriame iš įvairiausių pasaulio kraštų buvo atvežti ir pasodinti egzotiški augalai.

Grafas pertvarkė parką. Jo laikotarpiu parke buvo pasodinta daug introdukuotų medžių, dekoratyvinių krūmų, parkas buvo išpuoštas gėlynų lysvėmis, pastatyta daug mažosios architektūros elementų.

1878 m. dvaro vandens malūne įrengta pirmoji Lietuvoje hidroelektrinė, kuri buvo naudojama rūmų apšvietimui, o 1882 m. nutiesta pirmoji telefono linija, sujungusi Kretingos dvaro rūmus su Plungės ir Rietavo dvarais.

Grafas Juozapas Tiškevičius sukauptė vertingas meno, senienų, medžioklės trofėjų kolekcijas, kuriomis buvo išpuošti Kretingos dvaro rūmai. Mirus grafui Juozapui Tiškevičiui, dvarą paveldėjo jo sūnus Aleksandras Tiškevičius (1864–1945).

1893 m. Kretingos parapijos kapinėse jis pastatė šeimos koplyčią, 1911–1912 m. rekonstravo rūmus ir oranžeriją. Pirmojo pasaulinio karo metais sudegė vakarinis rūmų korpusas, nukentėjo oranžerija. Apie 1925 m. Aleksandras Tiškevičius suremontavo pagrindinius rūmus, tačiau vakarinio korpuso nebeatstatė. 1940 m. rusų kariškiai Aleksandro Tiškevičiaus šeimą iškel-dino iš dvaro, o rūmuose apgyvendino kariškius. Oranžerijoje buvo įrengta valgykla. 1940–1941 m. nacionalizuojant dvarus, sukauptos vertybės buvo išvežtos, o vėliau dalis jų perduotos saugoti Kretingos muziejui.

Per šimtmečius Kretingos dvaro savininkai parašė įdomią dvaro sodybos ir miesto gyvenimo istoriją. Joje puikuojausi jau dabar paminklais tapę pastatai, sukauptos vertingos vaizduojamosios ir taikomios dailės kolekcijos, dokumentai, ikonogra-fijos medžiaga, archeologiniai radiniai, kurie patikimai saugomi Kretingos muziejaus fondų saugyklose.

Už nuopelnus miestui Kretingos miesto savivaldos 400 metų jubiliejaus ir Lietuvos vardo paminėjimo tūkstantmečio proga 2009 m. Rotušės aikštėje pastatytas paminklas miesto, bažnyčios ir vienuolyno įkūrėjui Jonui Karoliui Chodkevičiui. Jo vardu pavadinta viena iš miesto gatvių.

Siekdami įamžinti grafų Tiškevičių nuopelnus Kretingai ir jo žmonėms, Kretingos muziejaus darbuotojai rengia įvairiems

fondams projektus ir už gautas lėšas atkuria fontanus, parko želdinius, įrengia takus, gėlynus. Galime pasidžiaugti, kad jau renovuoti 4 dvaro paminkliniai pastatai.

KRETINGOS DVARO SAVININKAI

XVI a.–1532 m. – **Kęsgailos**, Žemaičių seniūnai.

1532–1548 m. – **Žygimantas Senasis**, Lietuvos didysis kunigaikštis, Lenkijos karalius.

1548–1572 m. – **Žygimantas Augustas**, Lietuvos didysis kunigaikštis, Lenkijos karalius.

1572–1579 m. – **Jonas Chodkevičius**, grafas, Lietuvos didysis maršalka, Žemaičių seniūnas, Vilniaus kaštelionas.

1579– ~ 1582 m. – **Kristina Zborovskaitė-Chodkevičienė**, grafienė.

~1582–1621 m. – **Jonas Karolis Chodkevičius**, grafas, Lietuvos didysis etmonas, Vilniaus vaivada, Kretingos bažnyčios, pranciškonų vienuolyno, miesto ir mokyklos įkūrėjas.

1621–1622 m. – **Ona Scholastika Chodkevičiūtė-Sapiegienė**, grafitė, kunigaikštienė.

1622–1635 m. – **Jonas Stanislovas Sapiega**, kunigaikštis, Lietuvos didysis maršalka.

1635–1636 m. – **Mikalojus Sapiega**, kunigaikštis.

1636–1656 m. – **Kazimieras Leonas Sapiega**, kunigaikštis, Lietuvos didysis raštininkas, pakancleris.

1656–1720 m. – **Kazimieras Jonas Povilas Sapiega**, kunigaikštis, Lietuvos didysis etmonas, Vilniaus vaivada.

1720–1732 m. – **Jurgis Stanislovas Sapiega**, kunigaikštis, Lietuvos stalininkas, Mstislavlio vaivada.

1732–1739 m. – **Antanas Kazimieras Sapiega**, kunigaikštis, Lietuvos tribunolo maršalka, Trakų kaštelionas.

1.

2.

3.

4.

5.

1. Lietuvos didysis etmonas ir Vilniaus vaivada Jonas Karolis Chodkevičius (1560–1621). Portreto kopija. Kopijavo dail. A. A. Žemaitis.

2. Didysis etmonas ir Vilniaus vaivada Kazimieras Jonas Sapiega (1637–1720). Portretas saugomas Telšių „Alkos“ muziejuje.

3. Vilniaus vyskupas Ignotas Jokūbas Masalskis (1726–1794). Portretas saugomas Lietuvos dailės muziejuje.

4. Tikrasis valstybės patarėjas grafas Nikolajus Zubovas. Художественный вестник, 2007, No 2, c. 35.

5. Kretingos, Lentvario ir Palangos dvarininkas Juozapas Tiškevičius (1835–1891).

1739–1745 m. – **Kristina Rozalija Sapiegaitė-Masalskienė**, kunigaikštytė.

1745–1756 m. – **Kazimieras Adrijonas Masalskis**, kunigaikštis, Lietuvos pataurininkis.

1756–1768 m. – **Mykolas Juozapas Masalskis**, kunigaikštis, grafas, Lietuvos didysis etmonas, Vyriausiojo tribunolo maršalka, Vilniaus kaštelionas.

1769–1794 m. – **Ignotas Jokūbas Masalskis**, kunigaikštis, grafas, Vilniaus vyskupas, Lietuvos išdininkas, Edukacinės komisijos pirmininkas.

1795 m. – **Elena Apolonija Masalskaitė de Ligne-Potocka**, kunigaikštienė.

1795–1806 m. – **Vincentas Gavelas Potockis**, grafas.

1806–1822 m. – **Platonas Zubovas**, kunigaikštis, grafas, Rusijos valstybės tarybos narys.

1822–1827 m. – **Aleksandras Zubovas**, grafas, tikrasis valstybės patarėjas, A. Suvorovo vaikaitis.

1827–1836 m. – **Dmitrijus Zubovas**, grafas, generolas majoras, Zubovų giminės Lietuvos šakos pradininkas.

1836–1871 m. – **Mikalojus Zubovas**, grafas, tikrasis valstybės patarėjas, imperatoriaus rūmų hofmeisteris.

1871–1874 m. – **Gabrielius Zubovas**, grafas, atsargos pulkininkas.

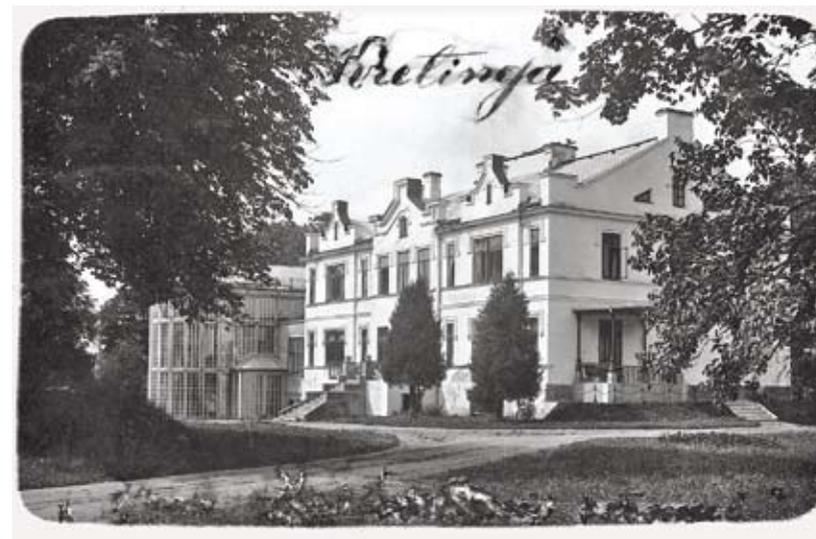
1875–1891 m. – **Juozapas Tiškevičius**, grafas, Rusijos kazokų kariuomenės pulkininkas, Palangos kurorto įkūrėjas, Tiškevičių giminės Kretingos (Lentvario) linijos pradininkas.

1891–1944 m. – **Aleksandras Tiškevičius**, grafas, Rusijos pėstininkų kariuomenės atsargos karininkas, Valstybės Tarybos narys, Imperatoriaus rūmų kamerjunkeris, Viešpaties Apreiškimo Švč. Mergelei Marijai bažnyčios Kretingoje rekonstrukcijos komiteto pirmininkas, Kretingos valsčiaus tarybos pirmininkas, Vietinės rinktinės savanoris.

DVARO PAMINKLINIAI PASTATAI

Dvaro sodyba išsidėsčiusi Kretingos miesto šiaurinėje dalyje prie Akmenos ir Dupulčio upių santakos. Ji patenka į labai intensyvią pajūrio poilsio zoną, turinčią didelį rekreacijos potencialą, ir yra prie pagrindinių kelių į pajūrį.

Kretingos dvaro sodybos ansamblis – tai pastatų, želdinių, vandens telkinių grupė, sudaranti vieningą architektūrinę visumą. Valstybės 2005 m. pripažinta kultūros vertybe, skirta viešajam pažinimui ir saugojimui, unikalus kodas KVR 318, buv. G48K. Kompleksą sudaro 26 statiniai. Reprezentacinėje ir ūkinėje dalyse yra išlikę 24 paminkliniai pastatai.

Kretingos dvaro rūmai. Fotografas nežinomas, 1925 m.

Vertingiausi istoriniu architektūriniu požiūriu yra dvaro rūmai, unikalus kodas KVR 1430, buv. G48K1. Pirmieji rūmai buvo mediniai ir tik vėliau, XIX a. 5–6 dešimtmečiais, pastatyti mūriniai rūmai (fundatorius – grafas Mikalojus Zubovas).

1874 m. dvarą įsigijo grafas Juozapas Tiškevičius. Jis rekonstravo rūmus, įrengė biblioteką, puošnias dekoruotas Baltąją (pokylių) ir Raudonąją (muzikos) sales, Žaliąją salę, įrengė koplyčią, pristatė oranžeriją, kurioje įkūrė išpūdingą Žiemos sodą. Pats dvaro rūmų pastatas – secesinės architektūros pavyzdys. Interjere dominuoja ampyrinis stilius, kuriam būdingas puošnus dekoras su valdžios simbolika, ornamentų motyvai su erelių, sfinksų, grifų, liūtų figūromis. Taip yra išdekoruota reprezentacinė Baltoji salė. Pastato fasade dominuoja balkonas ir 3 liukarnos. 1972 m. dvaro rūmai buvo paskelbti architektūros paminklu. Pradėti rūmų bei vakarinio korpuso atstatymo darbai pagal Vilniaus projektavimo instituto architekto J. Zibuolio projektą. Darbai užbaigti 1987 m.

Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu 1991 m. Kretingos dvaro rūmai ir kiti paminkliniai pastatai buvo perduoti Kretingos muziejui. 1992 m. įrengtos dvarų kultūros, archeologijos, liaudies meno, numizmatikos ekspozicijos.

Kretingos dvaro rūmai. Fotogr. R. Luotienė, 2011 m.

2011–2012 m., vykdant projektą „Kretingos dvaro sodybos paminklinių pastatų renovacija ir pritaikymas turizmui“, finansuojamą iš Europos Sąjungos struktūrinių fondų ir Lietuvos Respublikos biudžeto lėšų, renovuoti rūmai ir įrengtos naujos ekspozicijos.

Kitas svarbus pastatas – ratinė, unikalus kodas KVR 22502, buv. G48K7, statytas XIX a. antrojoje pusėje. Pastatas turi architektūrinę meninę vertę ir yra svarbus kaip dvaro užstatymo periodo elementas. Jis išsiskiria tuo, kad sienos yra sumūrytos iš raudonų plytų ir akmenų. Ratinėje buvo laikomas dvaro inventorius: kariatės, vežėčios ir pan. Pastato vakarinėje pusėje buvo įrengta aliejaus, sunkiamo iš kokoso riešutų, spaudykla. Po pastato renovacijos, 2011 m., čia įrengta etnografijos eksponatų saugykla.

Dvaro medinis vandens malūnas, unikalus numeris KVR 22503, buv. G48K8, žinomas nuo XVI a., vėliau sumūrytas iš

Dvaro ratinė. Fotogr. R. Luotienė, 2011 m.

akmenų XVIII a. antrojoje pusėje dvarą valdant Vilniaus vyskupui Ignotui Masalskiui. Grafas Juozapas Tiškevičius malūną rekonstravo, pristatė fachverkinio stiliaus antrąjį aukštą ir 1878 m. jame įrengė pirmąją Lietuvoje hidroelektrinę. Šiame pastate veikė stalių dirbtuvės, o tarpukariu – grafų Tiškevičių aliejaus fabrikas „Oelit“, saldinių ir medaus bei sirupo dirbtuvės. 2011 m. atlikus renovacijos darbus malūne įrengta etnografinė ekspozicija „Saulės ratu“, edukacinės klasės vaikams bei parodų salė.

Dvaro vandens malūnas. Fotogr. R. Luotienė, 2011 m.

Kitas svarbus dvaro paminklinis pastatas – ūkvedžio namas, unikalus kodas KVR 22504, buv. G48K9, statytas XVIII a. pabaigoje – XIX a. pradžioje. Jis išsiskiria tuo, kad sienos sumūrytos iš akmenų, o tai būdinga tik Vakarų Žemaitijos dvarų architektūrai. Be to, minėto pastato rūsyje išlikusi profesionaliai atlikta sienų ir lubų tapyba, datuojama XIX a. 4 dešimtmečiu. Šių patalpų dekoratyvinė sieninė tapyba turi išliekamąją meninę-istorinę vertę,

todėl artimiausioje ateityje bus konservuota, restauruota ir išsaugota lankytojams.

2004 m. buvo patikslintos šio paminklinio pastato vertingosios savybės. Pagal muziejaus perspektyvinį planą minėtame pastate planuojama įrengti Kretingos krašto istorijos ekspoziciją, o šio pastato pirmame aukšte įsikurs muziejaus administracija. Pastato renovacijos darbų pradžia numatoma 2012 m., gavus lėšų iš ES struktūrinių fondų.

Dvaro ūkvedžio namas. Fotogr. J. Paulauskienė, 2011 m.

Įdomios architektūros paminklinis pastatas – spirito varykla (bravoras), unikalus kodas KVR 22507, buv. G48K12, pastatytas 1770–1771 m. Pastatas restauruotas 1988 m. Gavus finansavimą, pastato rūsyje bus įrengta bravoro istorijos ekspozicija, o pirmame aukšte – konferencijų salė.

Kitas ne mažiau svarbus paminklinis pastatas – buvusi liginė, unikalus kodas KVR 22518, buv. G48K23, pastatytas XIX a.

pabaigoje (fundatorius – grafas Aleksandras Tiškevičius). Šiame pastate grafo sesuo Marija Tiškevičiūtė 1898 m. įkūrė pirmąjį lietuvišką vaikų darželį.

*Spirito varyklos su alaus darykla pastatas.
Fotogr. J. Mickevičius, XX a. 8 deš.*

*Dvaro ligoninės ir prieglaudos pastatas,
kuriame 1898 m. M. Tiškevičiūtė atidarė
pirmąjį lietuvišką vaikų darželį.
Fotogr. P. Mongirdaitė, 1895 m.*

Grafų Tiškevičių valdymo metais buvo išplėtotas šiltnamių ūkis. Vienas iš buvusių šiltnamių, pastatytų XIX a. antrojoje pusėje, unikalus kodas KVR 22501, buv. G48K4, yra greta paminklinio pastato – ratinės. Jame 2013 m. įsikurs tradicinis amatų centras. Pastato renovacijos darbai finansuojami iš Europos žemės ūkio fondo kaimo plėtrai lėšų. Amatų centre vyks edukaciniai užsiėmimai, kurių metu vaikai mokysis senųjų amatų: drožybos, lipdybos, audimo, susipažins su kulinariu paveldu (bus kepta duona, sukamas kastinis, ruošiami kiti tradiciniai žemaitiški valgiai).

Dvaro daržininkystės skyriaus šiltnamiai. Fotografas nežinomas, XX a. 4 deš.

Tenka konstatuoti, kad per šimtmečius dvaro pastatai buvo ne kartą perstatyti. Labiausiai dvaro istorinis-kultūrinis palikimas suniokotas Antrojo pasaulinio karo metais ir pirmaisiais pokario dešimtmečiais. Suardyta dvaro reprezentacinės dalies planinė struktūra. Neremontuojami dvaro pastatai nyko ir šiuo metu yra avarinės būklės.

Kretingos dvaro rūmai. Fotogr. D. Butkus, 2010 m.

Siekdama, kad dvaras išliktų miesto kultūros židiniu ir Lietuvos turizmo traukos centru, Kretingos rajono savivaldybė kartu su muziejaus kolektyvu žingsnelis po žingsnelio prikelia dvaro sodybos paminklinius pastatus naujam gyvenimui.

KRETINGOS DVARO PARKAS

Kretingos dvaro parko fontanas. Fotogr. P. Mongirdaitė, apie 1890 m.

Kretingos dvaro parkas – mišraus stiliaus parkas, užimantis 23 ha plotą. Jam pradžių davė Vilniaus vyskupo Igno Jokūbo Masalskio įkurtas didžiulis vaismedžių sodas. Vėliau dvarą valdė grafai Zubovai šalia jo įkūrė parką, kuris XIX a. pirmojoje pusėje minimas tarp penkių gražiausių Telšių apskrities parkų. 1874 m. dvarą įsigijo grafas Juozapas Tiškevičius. Jis rekonstravo dvaro rūmus, įrengė garsųjį Žiemos sodą (didžiausią Europoje to meto privačioje valdoje) ir 1875 m. pradėjo atnaujinti parką. Parko projektavimas buvo patikėtas dvaro matininkui Šostakui, o želdinius ir gėlynus formavo vengrų kilmės daržininkas, rūmų muzikantas Haidukas, daržininkystės mokslus baigęs Vokietijoje. Pagal parengtus planus buvo pertvarkyta priešais rūmus esanti reprezentacinė parko dalis: suformuoti prancūziško stiliaus parkams būdingi geometrinės formos gėlynai, kuriuos puošė fontanai su skulptūromis, greta jų pasodinti introdukuoti medžiai ir dekoratyviniai krūmai, karpomų mažalapčių liepų alėjos, sudariusios

pavėsingus arkos pavidalo tunelius. Alėjos jungė parką su vaismedžių sodu. Jų sankirtoje buvo įrengtos gerai apšviestos poilsio aikštelės, takai išgrįsti smulkiais akmenukais arba plūkti iš žvyro. Nuo gatvės parką skyrė Zubovų laikais statyta akmenų siena ir naujai išmūryta plytų tvora. Rytiniame Vasaros sodo pakraštyje vešėjo kaštonų alėjos.

Landšaftinio stiliaus parko dalyje pagal matininko Šostako 1878–1880 m. parengtus projektus buvo įrengti 3 kaskadiniai tvenkiniai su kriokliu, altanos. Prie tvenkinio ties Salantų keliu buvo supiltas kalnelis, skirtas tvenkinio ir dvaro apžvalgai. Jo viršūnėje pasodintas kaštonas, kurį juosė atvira altana. Į kalnelį vedė spirale kylantis takelis. Tvenkinio krantuose buvo pastatyti du didžiuliai akmenys – suolai. Vieną jų, esantį virš krioklio, kringiškiškai nuo seno vadina Meilės akmeniu. Pietiniame tvenkinio krante netoli rūmų esantį pusiasalį puošė didžiulį grybą primenanti altana.

Kretingos dvaro rūmai nuo tvenkinio pusės. Fotogr. P. Mongirdaitė, apie 1890 m.

Buvo pagilintas ir praplėstas antrasis tvenkinys, esantis į rytus nuo senojo tvenkinio, iškastas dar Zubovų laikais. Šiame tvenkinyje supilta nedidelė sala, kurią su krantu jungė arkinis tiltelis. Dar toliau į rytus buvo iškastas ir trečiasis tvenkinys, kuriame gausiai gyveno vandens paukščių. Parke Tiškevičiai augino fazanus ir vynuogines sraigės.

To laikotarpio amžininkas rašė: „Kretingos parko planavimas peizažinis. Parko takeliai ir alėjos pritaikyti prie žemės banguoto paviršiaus bei upelio vingių. [...] Alėjų medžiai tartum tuneliai. Tarp medžių aikštelėse baltavo skulptūros, žaižaravo įvairiaspalvės gėlių lysvės, tryško fontanai, tvenkiniuose plaukiojo gulbės, išdidžiai vaikščiojo fazanai.“

Parkas vadintas bendru pavadinimu – Vasaros sodu. Tai buvo lyg atsvara įrengtai Vasaros sodo miniatiūrai – Žiemos sodui. Parko išplanavimas, reti augalai, mažosios architektūros elementai, o Žiemos sode vešantys egzotiškų kraštų augalai traukė svečius iš įvairiausių pasaulio valstybių. Lankytojus džiugino ne tik augalų ir vandens harmonija, gėlynai, bet ir tai, kad iki XX a. pradžios Kretingos parkas buvo vienintelis, esantis arčiausiai pajūrio. Tiškevičiai, skirtingai nei kiti dvarininkai, leido parke lankytis miestelėnams ir valstiečiams. Prie vartelių kabėjo skelbimas, pranešantis, kad Vasaros sode gali pasivaikščioti kiekvienas. Norintieji plačiau sužinoti apie parko augalus galėjo pasikviesti daržininką.

Per karus ir pokario metais parkas smarkiai nukentėjo: iškirsti seni, reti medžiai, vaismedžiai, parko reprezentacinėje dalyje gėlynų ir fontanų vietoje pastatyti bendrabučiai, elektros skydinė, mokykla, įrengta sporto aikštelė, parko centrinėje dalyje – katilinė, garažai, karių kapinės. Išliko tik dalis liepų ir kaštonų alėjų bei seną istoriją primenantys priešais dvaro rūmus išlikę šimtamečiai ąžuolai, kurių storiausiojo kamienas yra 1,9 m skersmens.

1958 m. parkas paskelbtas saugomu valstybės, 1986 m. – vietinės reikšmės gamtos paminklu, o 1997 m. – Lietuvos Respublikos kultūros vertybe G48K25 (t. y. Kretingos dvaro sodybos komplekto G48K dalimi).

Parkas pradėtas tvarkyti tik 8 dešimtmetyje. 1971 m. Kretingos tarybinio ūkio-technikumo administracija užsakė Paminklų projektavimo ir restauravimo institute parko teritorijos išplanavimo ir želdinių atnaujinimo projektą. Minėtas projektas buvo parengtas 1978 m. Šio projekto vadovas – Algis Jonas Knyva.

Turistinis maršrutas „Paminkliniai medžiai ir želdiniai“. Fotogr. J. Strazdauskas, 2010 m.

Sistemiškai atkurti ir tvarkyti parką ėmėsi Kretingos muziejus, 1992 m. įsikūręs grafų Tiškevičių rūmuose. Muziejaus užsakymu 1995 m. UAB „Projektavimo ir restauravimo institutas“ parengė Kretingos dvaro sodybos apsaugos reglamentą, kuris buvo atnaujintas ir pakoreguotas 2003 m. (projekto autorė – šio instituto architektė Nijolė Kazakevičiūtė). Parkas buvo išvalytas, pradėti formuoti takai, vejos, gėlynai. 2002 m. iš parko reprezentacinės dalies iškelta automobilių stovėjimo aikštelė, 2006 m. joje atkurti

buvusio rožyno fragmentai, 2007 m. rekonstruota paminklinė dvaro parko tvora su vartais (G48K26). Siekiant pritraukti į parką kuo daugiau lankytojų ir pagyvinti jo kraštovaizdį, 2002 m. pietinėje parko dalyje, buvusio vaismedžių sodo vietoje, pastatytas Astronominis kalendorius su Saulės laikrodžiu (autorė – Rita Gorodeckienė, projekto vadovas – architektas Gytis Tiškus), sukurta įdomi plastinė erdvinė kompozicija su 13 monumentalų skulptūrų iš ąžuolo, akmens ir metalo, kurios žymi senosios baltų kultūros tradicijas.

Astronominis kalendorius su Saulės laikrodžiu. Fotogr. V. Karaciejus, 2009 m.

Parko takai pagal architektės Nijolės Kazakevičiūtės projektą pradėti tvarkyti nuo 2004 m. Sutvarkyta dalis pėsčiųjų takų centrinėje parko dalyje, įrengtos 2 poilsio aikštelės, prie parko centrinių vartų esančiame pagrindiniame take įrengta lauko ekspozicija „Atminties takas“, kurioje pažymėtos svarbiausios Kretingos miesto ir Kretingos muziejaus datos.

Nuo 2004 m. vykdomas projektas, kurį įgyvendinus bus atkurti Kretingos dvaro parko fontanai. 2004–2006 m. muziejaus

Dvaro fontanas. Fotogr. J. Paulauskienė, 2010 m.

archeologai ištyrė I ir II fontanų vietas, esančias pietvakarinėje parko dalyje. 2007–2008 m. Kretingos muziejus inicijavo akciją „Atkurkime kartu Kretingos dvaro parko fontanus“, kurios tikslas – kaupti lėšas fontanams atkurti. Aukcionuose surinktos lėšos panaudotos fontano pamatams atstatyti, įrenginiams sumontuoti bei infrastruktūrai sutvarkyti. Liko įgyvendinti paskutinį etapą – pagaminti ir pastatyti fontano baseine stovėjusią skulptūrą. Projektui įgyvendinti sudarytas organizacinis komitetas, kuriame – žymūs rajono kultūros, verslo atstovai, politikai, kraštiečiai.

PARKO MAŽOSIOS ARCHITEKTŪROS ELEMENTAI

Mažoji architektūra – viena iš architektūros rūšių, kuri nagrinėja įvairius smulkius statinius. Dažniausiai dvaruose buvo naudojami tokie mažosios architektūros elementai, kaip skulptūros, įvairios konfigūracijos tiltukai, skulptūriški suoleliai, fontanai, saulės laikrodžiai, memorialiniai paminklai. Visa tai puošė parko erdves, traukė lankytojus ir reprezentavo dvaro savininkų galybę ir turumą.

Kretingos dvaro parko mažosios architektūros būklę nulėmė savininkų kaita, ekonominis spaudimas, karai, todėl didžioji dalis parko smulkiųjų statinių buvo sunaikinti. Muziejus siekia ne tik atkurti mažosios architektūros elementus (fontanus, tilteilius, altanas), bet ir sukurti naujus objektus, kurie būtų patrauklūs ir informatyvūs lankytojui.

ATMINTIES TAKAS

2005 m., minint Kretingos muziejaus 70-ąsias įkūrimo metines, centrinėje Dvaro parko dalyje buvo atidengtas Atminties takas ir granitinėse plokštėse įamžintos svarbiausios Kretingos miesto ir muziejaus datos:

1. 1253 m. pirmąkart paminėtas Kretingos vardas.
2. 1602 m. pastatyta pirmoji bažnyčia ir pranciškonų vienuolynas.
3. 1609 m. Kretingai suteiktos Magdeburgo teisės.
4. XIX a. įkurtas Kretingos dvaro parkas.
5. XIX a. pastatyti dvaro rūmai.
6. 1875–1944 m. Kretinga – grafų Tiškevičių valda.

7. 1875–1880 m. dvare įkurti Žiemos ir Vasaros sodai.
8. 1935-07-12 atidarytas Kretingos muziejus.
9. 1992 m. muziejus įsikuria Kretingos dvaro rūmuose.
10. 1998-08-01 surengta pirmoji Dvaro šventė.
11. 2005 m. parko atkūrimo projekto autorė – Nijolė Kazakevičiūtė.

*Atminties takas.
Fotogr. R. Luotienė, 2010 m.*

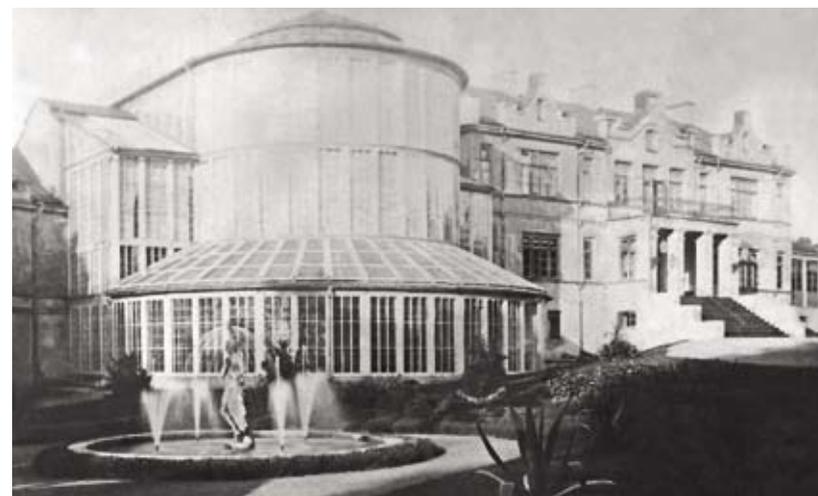
DVARO PARKO FONTANAI

Kretingos dvaro parko fontanai su skulptūromis, kurias supo nepaprasto grožio geometrinio išplanavimo rožynai, buvo įrengti XIX a. grafų Tiškevičių. Pirmasis fontanas įrengtas apie 1875–1880 m. Viduryje fontano stovėjo alegorinė antikinės moters skulptūra, virš kurios tryško skėčio pavidalo srovė. Dar keturi mažesni fontanai supo skulptūrą iš šonų. Manoma, kad fontaną, rekonstruodamas gaisro metu nukentėjusius rūmus, apie 1910–1912 m. nugriovė grafas Aleksandras Tiškevičius ir

čia įrengė gėlyną. Fontano vieta ištirta 2004–2006 m. (2006 m. tyrimus finansavo Kultūros paveldo departamentas). Joje aptiktas XVI–XVIII a. dvarvietės kultūrinis sluoksnius, kuriame rasta ir X–XIII a. degintiems kapams būdingų žalvario dirbinių.

Dvaro fontanas. Fotogr. J. Strazdauskas, 2010 m.

Kretingos dvaro rūmai ir fontanas. Fotogr. P. Mongirdaitė, Palanga, 1895 m.

Apie parke buvusius fontanus duomenų suteikė senosios fotografijos, kurias XIX a. pabaigoje darė ir 1895 m. parengtame albume „Kretynga“ atspausdino palangiškė Paulina Mongirdaitė, garsėjusi kaip grafų Tiškevičių šeimos fotografė.

ASTRONOMINIS KALENDORIUS. SAULĖS LAIKRODIS

Pirmąjį Saulės laikrodį Kretingoje 1610 m. pastatė Jonas Karolis Chodkevičius. Antrasis Saulės laikrodis papuošė Kretingą 2002 m. Jis buvo statomas keliais etapais 2000–2002 m., organizuojant tautodailininkų kūrybinę stovyklą, tvarkant teritoriją, vykdant statybos darbus. Astronominis kalendorius su Saulės laikrodžiu visuomenei pristatytas 2002 m. rugpjūčio 10 d. Dvaro šventės metu. Ansamblio projekto autorė – architektė Rita Gorodeckienė, darbo vadovas – architektas doc. Gytis Tiškus, ansamblio pastatymo organizatorė – Kretingos muziejaus direktorė, klubo „Kretingos krašto ainiai“ pirmininkė Vida Kanapkienė.

Astronominis kalendorius su Saulės laikrodžiu. Fotogr. V. Karaciejus, 2009 m.

Medžio, akmens ir geležies darbus atliko vietiniai meistrai tautodailininkai: R. Puškorius, A. Viluckis, F. Lukauskas, V. Veitas, S. Žiubrys, medžio drožėjai T. Šorys ir V. Gorodeckis, kalvis A. Šeputis, akmentašys L. Beniušis.

Astronominis kalendorius užima 0,5 ha plotą, kuriame išdėstyta 13 skulptūrų, simbolizuojančių senosios baltų kultūros tradicijas, lietuviškas šventes. Šio statinio tikslas – gaivinti ir propaguoti lietuviškas tradicijas, suteikti įvairovės krašto, regiono kultūrai, plėsti kelionių ir turizmo maršrutus naujais lankytiniais objektais. Laikrodžio veikimo principas pagrįstas saulės padėtimi danguje vidurdienį ir jos metamu šešėliu ant šventėms skirtų simbolių.

GRAFIENĖS SOFIJOS AKMUO

Parkas ir Vasaros sodas tapo reprezentacine grafo Juozapo Tiškevičiaus valda. Jame mėgo pasivaikščioti pas grafus užsukę aukšti carinės Rusijos pareigūnai ir garbingi svečiai: Vilniaus gubernatorius, Kauno gubernatorius, kiti smalsūs vasarotojai iš Palangos ir Prūsijos kurortų.

Grafienės Sofijos akmuo. Fotogr. R. Luotienė, 2011 m.

Svečių patogumui pirmojo tvenkinio abiejuose krantuose pastatyti didžiuliai akmenys su iškaltais suolais.

Į rytus nuo senojo tvenkinio buvo iškastas ir išplėstas antrasis tvenkinys su nedidele salele, į kurią nuo kranto vedė grakštus arkinis tiltelis. Rytiniame šio tvenkinio krante grafas Juozapas Tiškevičius paliepė pastatyti ligoninę (lazaretą) dvaro samdiniams, darbininkams, valstiečiams, tarnams ir tarnautojams. Čia jie buvo gydomi rūmų gydytojo nemokamai. Be to, tame pačiame pastate įsikūrė ir vaikų prieglauda.

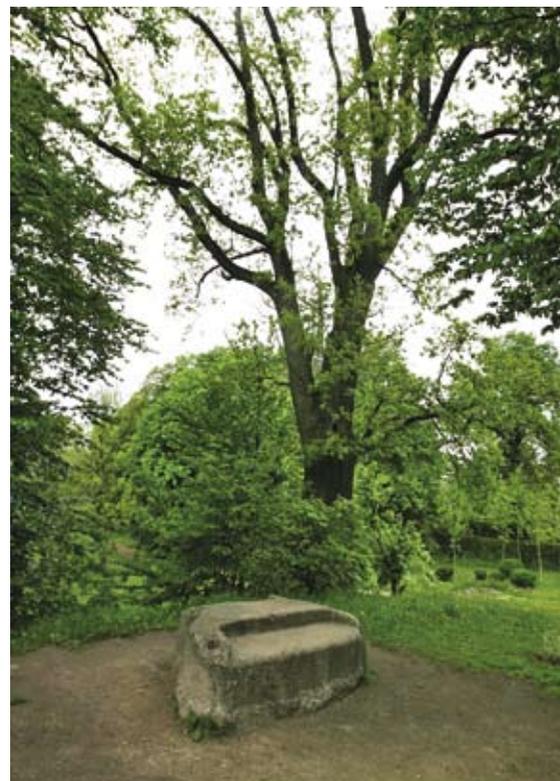
Ligonine ir vaikų prieglauda itin rūpinosi grafiene Sofija Tiškevičienė, todėl senojo tvenkinio rytiniame krante stūksanti didžiulį akmenį kringiškiečiai vadina Sofijos vaisių akmeniu.

MEILĖS AKMUO

Buvusiame Kretingos dvaro parke, dešiniajame tvenkinio krante, virš apleisto krioklio stūkso paslaptingas akmuo. Priėję arčiau pamatysite, kad tai dvipusis suolas, iškaltas akmens luite. Kringiškiečiai jį vadina Meilės akmeniu ir pasakoja, kad šią romantišką vietelę dažnai lankydavusi Rusijos imperatorė Jekaterina su savo širdies draugu Platonu Zubovu, tuometiniu dvaro savininku.

Deja, tai tik graži legenda. Platonas Zubovas Kretingos dvarą įsigijo XIX a. pradžioje, kai jo mylimoji imperatorė seniai buvo mirusi. Tačiau istorinė tiesa netrukdo gimti naujoms legendoms: kringiškiečiai tiki, jog mylimieji būtinai turi prisipažinti apie savo jausmus prie Meilės akmens. Tuomet jų ryšys bus tvirtas ir ilgas.

Ne vienos širdies paslaptis saugo tylusis Meilės akmuo. Patikėkit jam ir savąją...

Meilės akmuo. Fotogr. J. Strazdauskas, 2010 m.

KRIOKLIO UOLA

1875 m. Kretingos dvarą įsigijo grafas Juozapas Tiškevičius. Naujasis savininkas energingai ėmėsi pertvarkyti dvaro sodybą ir parką. Jo rūpesčiu 1878 m. parengtas ir pradėtas įgyvendinti bendras kaskadinių tvenkinių su kriokliu projektas. Jį vykdant išvalytas prie dvaro rūmų buvęs tvenkinys, o dešiniajame jo krante įrengtas iš akmenų išmūrytas krioklys, į kurį vanduo požeminių vamzdžių sistema atitekėdavo iš antrojo tvenkinio ir tada krisdavo į kitą tvenkinį. Nuo rūmų krioklio link vedė virš tvenkinio suręsti du grakštūs mediniai tilteliai.

Krioklys prie tvenkinio. Fotogr. P. Mongirdaitė, apie 1890 m.

Tiltelis tarp pirmojo ir antrojo tvenkinių bei fazanų sargo namelis. Fotogr. P. Mongirdaitė, apie 1890 m.

APŽVALGOS KALNELIS

Tame pačiame senojo tvenkinio krante, šalia Meilės akmens, ties vieškeliu į Salantus, į akis krenta graži nedidelė kalvelė. Apie ją sklando įvairūs padavimai. Kai kurie kraštotyrininkai manė čia buvus piliavietę, mat žmonės kalvelę vadino „pilale“.

Seni kretingiškiai mena, kad šioje vietoje senasis grafas Tiškevičius palaidojo mylimiausią medžioklinį šunį. Šuns atminimui grafas ir supylęs virš kapo kalvą.

Labiausiai tikrovę atitinkantis pasakojimas, kad tai – buvusios parko altanos vieta. Ant kalvelės augo didžiulis kaštonas ir stovėjo pavėsinė, į kurią kalvos šlaitais vedė spirale kylantis takelis. Pavėsinėje mėgdavo ilsėtis grafas ir jo svečiai, iš jos atsi-
verdavo nuostabus vaizdas į rūmus ir tvenkinį, kuriame plaukiojo gulbės, valtelėmis irstėsi puošnūs ponai.

Apžvalgos kalnelio papėdėje 1990 m. pastatytas Padvarių kaimo kryžius, skirtas 1940–1953 m. represuotiems Padvarių kaimo gyventojams atminti.

Padvarių kaimo kryžiaus autorius – padvariškis K. Jašmontas. Statybos iniciatorius – padvariškis A. Navirauskas.

Apžvalgos kalnelis. Fotogr. R. Luotienė, 2010 m.

Kretingos dvaro parko fragmentas. Fotogr. J. Strazdauskas, 2010 m.

PAMINKLINIAI MEDŽIAI IR ŽELDINIAI

Kretingos dvaro parkas – vienas seniausių Lietuvoje išlikusių XVI–XVIII a. dvaro parkų. Taip manyti leidžia XX a. pradžios rašytiniuose šaltiniuose užfiksuoti padavimai. Pavyzdžiui, kunigas Petras Ruštys rašė, kad „iš grafo Chodkevičiaus laikų yra dar Kretingoje du nepaprasto storumo ąžuolai“. Šie ąžuolai išliko iki mūsų dienų ir jų matmenys tikrai įspūdingi: vieno aukštis – 24 m, kito – 26 m, pirmojo skersmuo – 84 cm, antrojo – 176 cm.

Atlikus tyrimus nustatyta, kad Kretingos dvaro parko dendroflorą sudaro daugiau kaip 6000 vienetų medžių ir krūmų, kurie priklauso 28 šeimoms, 59 gentims ir 92 rūšims. Gausiausios rūšių skaičiumi yra erškėtinių šeima – 20 rūšių, pušinių ir kiparisinių šeimos – 13 rūšių. Parke vyrauja 32 rūšys savaiminių ir 83 rūšys introdukuotų medžių ir krūmų.

Dvaro parko želdiniai – mišraus stiliaus. 23 ha plote, be jau minėtų ąžuolų, auga apie 30 m aukščio kalninė guoba (skersmuo – 84 cm) bei brandos amžių pasiekę egzotiniai medžiai ir krūmai, kurių čia yra 44 rūšys ir formos. Tai europiniai ir japoniniai maumedžiai, dekoratyvios formos rytinė ir vakarinė tujos, mandžūrinė aralija, svyruokliniai uosiai, paprastieji kaštonai, paprastosios tujos, skroblai, beržai, mažalapės liepos, kamštiniai skirpstai, Ziboldo obelys. Parko pasididžiavimas – paprastoji vinkšna, kurios apimtis siekia net 3,6 m.

Dauguma parke augančių augalų pavasarį ir vasarą pasipuošia įvairiaspalviais, kvėpiančiais žiedais. Didesniam spalvų efektui pasiekti žydintys krūmai sodinami saulėtose, gerai matomose vietose, derinami su daugiamečiais žydinčiais žoliniais augalais, kad žiedais ir aromatu būtų galima gėrėtis nuo ankstyvo pavasario iki rudens šalnų. Kretingos dvaro parke dekoratyviais ir puošniais žiedais žydi robinijos, kaštonai, obelys, gudobelės, ievos, šermukšniai, alyvos, svarainiai, lenktašakės forzijos, jazminai, raukšlėtalapiai erškėčiai.

Pirmieji – kovo mėnesį – pražysta paprastieji lazdynai, baltalksniai, paprastieji buksmedžiai. Balandžio mėnesį pradeda žydėti jau 39 medžių ir krūmų rūšys: kalninė guoba, paprastoji ieva, berlyninė tuopa, karpotasis beržas, lenktašakė forzija ir kt. Gegužės mėnesį žydėjimas parke yra intensyviausias, žydi net 70 medžių ir krūmų: šliaužiantysis kaulenis, geltonžiedis kaštonas, paprastasis ąžuolas, dauguma pušinių šeimos augalų ir kt. Birželio mėnesį žydi 37 rūšių medžiai ir krūmai: paprastasis ligustras, niponinė lanksva, baltažiedė robinija ir kt. Vidurvasarį parke medžių ir krūmų žydėjimas gerokai sumažėja: nuo 18 rūšių liepos mėnesį (mažalapė ir didžialapė liepa, rūgštusis žagrenis, paprastasis erškėtis ir kt.) iki 9 rūšių rugpjūčio mėnesį (duglaso lanksva, penkialapis vinvytis, manžiūrinė aralija ir kt.).

Rugsėjo mėnesį žydi tik 5 augalų rūšys, tai: baltauogė meškytė, raukšlėtalapis erškėtis, paprastasis sidabrakrūmis, baltoji sedula ir gluosnialapė lanksva.

Rudenį parką papuošia prinokstantys šermukšnių, putinų, gudobelių, erškėčių vaisiai, kukmedžių sėklos. Jie ne tik suteikia spalvingumo, bet ir pritraukia į parką daug paukščių. Kai kurie vaisiai išsilaiko net nukritus lapams (juodauogis šeivamedis, paprastasis šermukšnis ir kt.). Žiemą spygliuočius puošia įvairių formų ir dydžių kankorėžiai.

Nuo 1992 m. į buvusią Kretingos dvaro sodybą persikėlus Kretingos muziejui, parkas nuolat prižiūrimas: atliekamas sanitarinis želdinių kirtimas, šienaujama, formuojamos gyvatvorės, alėjos, įrengiami gėlynai, alpinariumai, takai. Per pastaruosius metus pasodinta per 4330 medžių ir krūmų, įrengta 2000 kv. m gėlynų, pasodinta 400 vnt. rožių, suformuotos jurginų, bijūnų, tulpių kolekcijos.

Kretingos dvaro parko gėlynai. Fotogr. S. Dvarionienė, 2010 m.

Fotogr. J. Strazdauskas, 2010 m.

Paprastasis ąžuolas – *Quercus robur*

Šeima: bukiniai – *Fagaceae*

Paprastasis ąžuolas yra visiems gerai pažįstamas medis, užaugantis iki 40 m aukščio. Laja netaisyklinga, 10–20 m pločio, retomis storomis, įvairiai išsikreivojusiomis šakomis. Šviesiamėgis, ilgaamžis, gyvena 400–500 metų, pavieniai medžiai išgyvena 1000–1500 metų. Kuokeliniai žiedynai (žirginiai) pavieniai, nusvirę, susidarę iš 10 ir daugiau gelsvai žalių žiedų. Žydi gegužės–birželio mėn. Gilės paprastai būna cilindriškos arba pailgai kiaušiniškos, bukos arba smailios, ilgainiui keičiančios spalvą nuo gelsvos arba rusvai geltonos iki rudos, su žalsvomis, o vėliau tamsesnėmis išilginėmis juostelėmis.

Gydymo tikslais dažniausiai naudojama paprastojo ąžuolo žievė. Iš ąžuolo žievės pagaminti preparatai slopina uždegimus, stabdo kraujavimą, jais gydoma sloga. ąžuolo gilės didina apetitą, turi antibakterinį poveikį, stabdo viduriavimą. Iš gilių verdama kava neturi kofeino, tad ja mėgautis gali ir jaunas, ir senas.

Kretingos dvaro parke prie centrinių rūmų auga šimtamečiai ąžuolai, jų randame ir pietinėje parko dalyje bei prie antrojo tvenkinio.

Fotogr. V. Karaciejus, 2009 m.

Mažalapė liepa – *Tilia cordata*

Šeima: liepiniai – *Tiliaceae*

Mažalapė liepa – iki 30 m aukščio ir iki 1,5 m skersmens medis. Augdama atvirose vietose turi rutulišką lają, kurios viršūninės šakos pakeltos aukštyn, vidurinės – horizontalios, apatinės – nusvirusios žemyn. Lapai apskritoki, širdiškais pagrindais, staugiai ir kreivai nusmailėjusiomis viršūnėmis, pakraščiai smulkiai pjūkliški. Žiedynuose yra po 5–7 kvapius žiedus. Vaisiai – rutulio formos riešutėliai. Gyvena 500–600 metų. Tai dekoratyvus ir vaistinis medis.

Liepų žiedai renkami birželio antrojoje pusėje ar liepos pradžioje. Liepų žiedų preparatai pasižymi raminančiu, šlapimą

varančiu, prakaitavimą skatinančiu, karščiavimą ir uždegimą mažinančiu, atsikosėjimą gerinančiu, antibakteriniu poveikiu. Vartojama sergant viršutinių kvėpavimo takų ligomis, bronchitu, gripu, burnos ertmei skalauti esant gleivinės uždegimams, anginai, stomatitui.

Kretingos dvaro parke liepų ypač gausu, inventorizuota apie 600 medžių. Pietinėje parko dalyje iš liepų sudarytos taisyklingos susikertančios alėjos, pavieniai medžiai auga ir prie antrojo tvenkinio.

Fotogr. S. Dvarionienė, 2011 m.

Paprastasis kaštonas – *Aesculus hippocastanum*

Šeima: buksmediniai – *Buxaceae*

Paprastasis kaštonas – dekoratyvus, 15–30 m aukščio medis. Laja rutuliška arba kiaušiniška. Lapai sudaryti iš 5–7 atvirkščiai kiaušiniškų, truputį raukšlėtų lapelių. Pumpurai priešiniai, lipūs, ypač pavasarį. Žiedai gelsvai balti, netaisyklingi, susitelkę į stačias šluoteles – žvakes. Vaisius – žalia apvali, stambiais dygliais

apaugusi dėžutė. Subrendus dėžutė suplyšta. Jos viduje – didelė tamsiai ruda sėkla – kaštonas. Žydi gegužės–birželio mėn., vaisiai prinoksta rugsėjo–spalio mėn. Medžiai gyvena 200–300 metų.

Vaistinė augalinė žaliava yra rudenį surinkti vaisiai – kaštono sėklos. Kaštono preparatai slopina uždegimą, gydo kojų venų išsiplėtimą bei hemorojų. Taip pat vartojami širdies, kraujagyslių ligoms gydyti. Didina kapiliarų sienelių elastingumą, gerina kraujo apytaką, mažina edemas. Dar gydomas celiulitas, vidurivimas, karščiavimas, prostatos sutrikimai.

Kretingos dvaro parke inventorizuota per 300 kaštonų. Jais apšodinta alėja parko antrojoje dalyje, taip pat palei plentą.

Fotogr. V. Karaciejus, 2009 m.

Baltasis gluosnis – *Salix alba*

Šeima: gluosniniai – *Salicaceae*

Baltasis gluosnis – 20–30 m aukščio. Laja ištęstai rutuliška, dažniausiai nusvirusiomis šakomis. Lapai lancetiški, nusmailėjusiais pagrindais ir viršūnėlėmis, baltos arba melsvos spalvos.

Žirginiai 3–5 cm ilgio, purūs, vyriški – ryškiai geltoni, moteriški – žali. Vaisius – vienalizdė dėžutė. Sėklų daug, jos smulkios, su ilgais plaukeliais. Auga paupiuose, mėgsta drėgnas vietas. Žydi balandžio mėn., vaisiai subręsta gegužės mėn. Gyvena 80–100 metų.

Gluosnio žievės nuoviras vartojamas karščiavimui mažinti, juo skalaujama burnos ertmė ir gerklė sergant stomatitu. Jis vartojamas virškinamojo trakto ligoms gydyti, vidiniams kraujavimams stabdyti. Augalo preparatais gydomas reumatas.

Keturi baltieji gluosniai auga Kretingos dvaro parke prie pirmojo tvenkinio.

Fotogr. S. Dvarionienė, 2011 m.

Paprastasis kadagys – *Juniperus communis*

Šeima: kiparisiniai – *Cupressaceae*

Paprastasis kadagys vadinamas digiumi, ėgliu, kadučiu. Dvinamis, rečiau vienanamis krūmas ar medelis, kartais iki 10–15 m aukščio. Vyriškų individų laja tanki, dažniausiai kūgiška, moteriškų – retesnė, platesnė, krūmo pavidalo. Spygliai kieti,

aštriai nusmailėję, dygūs, 1–1,5 cm ilgio. Kankorėžiai subręsta antrųjų metų rudenį, rutuliški, iki 1 cm skersmens, rudai juodi, su ryškiu melsvu apnašu. Auga lėtai, gyvena iki 2000 metų. Pradedą derėti 10 metų amžiaus.

Kadagys – vienas iš seniausių vaistinių augalų, apie kuriuos užsimenama seniausiuose raštijos paminkluose. Vaistinei žaliavai rudenį renkami kadagių kankorėžiai (uogos, vadinamos spygliuočių vynuogėmis), kai visiškai prinoksta ir papurčius krūmą byra ant žemės. Kadagio kankorėžių nuoviras skatina šlapimo ir tulžies išsiskyrimą, dezinfekuoja šlapimtakių, palengvina atsikosėjimą, pagerina virškinimą. Eterinis aliejus vartojamas įtrynimams nuo podagros, reumato.

Kretingos dvaro parko pietinėje dalyje auga šeši paprastieji kadagai.

Fotogr. S. Dvarionienė, 2011 m.

Raukšlėtalapis erškėtis – *Rosa rugosa*

Šeima: erškėtiniai – *Rosaceae*

Raukšlėtalapis erškėtis – daugiametis 1,5–2 m aukščio, storomis, stačiai augančiomis, tankiomis dygliuotomis šakomis

krūmas. Lapai iš 5–9 lapelių, raukšlėti. Žiedai paprasti, kvapūs, pavieniai arba po 3–6 žiedynuose, raudoni, rožiniai, rečiau balti. Pradeda žydėti birželio mėn. ir žydi iki pirmųjų stipresnių rudeninių šalnų. Vaisiai dideli, rutuliški arba suplotai rutuliški, mėsingi, raudoni, puošnūs.

Erškėčių vaisiai vartojami medicinoje kaip vitamino C šaltinis. Uogų arbata tonizuoja, stiprina organizmą, saugo nuo aterosklerozės, uždegiminių ligų bei skatina raudonųjų kraujo kūnelių gamybą. Arbatą patariama gerti sergant širdies ir kraujagyslių, centrinės nervų sistemos, medžiagų apykaitos ligomis. Uogų antpilas tinka sergantiems avitaminoze bei sveikstantiems po sunkių ligų žmonėms. Jis gydo gastritą, skrandžio ir dvylikapirštės žarnos opaligę, lėtines kepenų ir tulžies pūslės ligas, stiprina smulkias kraujagysles. Uogų sėklų aliejus veiksmingai gydo ilgai negyjančias ir pūliuojančias odos žaizdas.

Kretingos dvaro parke raukšlėtalapis erškėtis labai paplitęs. Ištiesi jo sąžalynai auga rytinėje parko dalyje, taip pat prie Astromominio kalendoriaus su Saulės laikrodžiu.

PARKO ŽALIOSIOS VAISTINĖLĖS

Kas yra parko žaliosios vaistinėlės? Tai senajame Kretingos dvaro parke augantys paprastieji ir dekoratyviniai augalai, medžiai ir krūmeliai, turintys neįprastą galią – padėti žmogui įveikti jį užklupusią negandą – ligą. Tai – vaistiniai augalai, kurie savyje kaupia daug įvairiausių veikliųjų, gydomųjų savybių turinčių medžiagų: eterinių aliejų, karčiųjų, rauginių, mineralinių ir skaidulinių medžiagų, vitaminų, glikozidų ir kt. Vienos jų veikia ligų sukėlėjus, kitos – atskirus organus, jų funkcijas, trečios – papildo organizmo atsargas vitaminais, mikroelementais. Iš augalinių žaliavų ar susintetintų veikliosios medžiagos atitikmenų pagaminama dauguma vaistų: įvairios gydomosios tinktūros, mikstūros, tepalai, balzamai, ekstraktai, nuovirai, trauktinės, milteliai, tabletės, taip pat taikomos gydomosios vandens procedūros, inhaliacijos, daromi pavilgai, kokteiliai.

Vaistams augalai renkami tuomet, kai turi daugiausia veikliųjų medžiagų.

Pumpurai renkami žiemą ir anksti pavasarį iki brankimo pradžios. Tada jie turi daugiausia veikliųjų medžiagų. Žiemos metu renkami alksnių kankorėžėliai.

Lapai skinami visiškai užaugę. Geriausia juos skinti augalų žydėjimo pradžioje. Negalima rinkti pageltusių, apdžiūvusių, ligų bei kenkėjų pažeistų lapų. Nuskintų negalima spausti, nes taip jie kaista ir juose suyra veikliosios medžiagos.

Žolę (jonazolė, čiobrelis, pelynas) geriausia pjauti tik praskleidus pirmiesiems žiedams arba tik išryškėjus žiedynams. Smulkių augalų stiebai pjaunami žemai, o stambesnių, turinčių storus sumedėjusius stiebus, pjaunama viršutinė dalis su žiedais (25–30 cm ilgio).

Žiedai skinami tik neišsiskleidę. Vėliau skintų žiedų gydomoji

vertė mažesnė. Skinami arba visi žiedynai (ramunė, šlamutis, liepa), arba tik jų dalys (rugiagėlė).

Vaisiai, sėklos renkami visiškai prinokę. Tačiau kai kurių augalų (kmynai, krapai, kalendra) sunokę vaisiai renkant byra, todėl jie pjaunami anksti ryte su rasa, rišami į pundelius ir džiovinami, paskui iškuliama ir vaisiai švariai išvalomi. Sultingi vaisiai (avietės, žemuogės) renkami nepernokę, nerasoti, nesulyti ir atsargiai sudedami į kraiteles.

Šakniastiebiai ir šaknys kasami nunykus antžeminei augalų daliai. Iškasus nukrečiamos žemės, nupjaustomos smulkios pridėtinės šaknelės ir nunykusios dalys. Jei reikia, išilgai supjaustomi ir, paskleidus plonu sluoksniu, džiovinami.

Žievė lupama nuo jaunų stiebų, šakų, nukirstų ar išrautų medžių ir krūmų anksti pavasarį, prasidėjus sulčių tekėjimui. Tai sutampa su pumpurų brankimu. Vaistams tinka ne senesnių kaip 3–4 metų augalų žievė.

Senajame Kretingos dvaro parke priskaičiuojama daugiau nei 40 rūšių vaistingųjų medžių ir augalų.

DVARO PARKO VAISTINGŲJŲ AUGALŲ SĄRAŠAS

Paprastoji kiaulpienė – *Taraxacum officinalis*

Naudojamos dalys: lapai, šaknys ir žiedai.

Kiaulpienė – žemas, kompaktiškas augalas, kuris turi savyje geležies, vario, baltymų, daugybę vitaminų ir mineralinių druskų.

Gydomoji vertė: gerina virškinimą, varo šlapimą, tonizuoja, mažina cukraus kiekį kraujyje, per aukštą kraujospūdį ir šalina iš kūno skysčių perteklių.

Kosmetika: vanduo, kuriame pavirinta jaunų žiedų, – puikus odos valiklis.

Aguona – *Papaver*

Naudojamos dalys: sėklos.

Laukinė aguona – ilgu, laibu stiebu ir vieninteliu raudonu

žiedu žydintis daugiamejis augalas, galintis išaugti iki 1 m aukščio. Jo žiedai stambūs, nuo baltos iki rausvos, purpuro ar raudonos spalvos.

Gydomoji vertė: sėklų arbata ramina sudirgusius nervus, truputį migdo, malšina dantų ir ausų skausmą.

Paprastoji avietė – *Rubus idaeus*

Naudojamos dalys: vaisiai ir lapai.

Paprastoji avietė – daugiamejis, 1,5–2 m aukštį pasiekiantis augalas. Raudonose aviečių uogose yra daug vitaminų, mineralinių medžiagų, geležies ir vario junginių, organinių rūgščių.

Gydomoji vertė: aviečių lapų arbata – populiarus tonizuojantis, prakaitą varantis gėrimas. Aviečių actu parūgštintu vandeniu galima skalauti gerklę, gerti jį peršalus, pykinant.

Kosmetika: iš sunokusių aviečių daromos veido odos paraudimą gydančios kaukės.

Didžioji dilgėlė – *Urtica dioica*

Naudojamos dalys: lapai, žiedai, sėklos, šaknys.

Didžioji dilgėlė – visiems pažįstamas augalas, kuriuo dažniausiai nusidilginama. Žiedai dvejopi: vyriškieji – žali ir statūs, moteriškieji – ilgesni, nukarę. Tai vienas vertingiausių vaistinių augalų.

Gydomoji vertė: stimuliuoja, padeda sergant diabetu, anemija, varo šlapimą, valo kraują, gerina jo sudėtį.

Kosmetika: šaknų nuoviru kasdien įtrinant galvos odą gydamos pleiskanos ir plaukų slinkimas.

Rausvažiedė ežiuolė – *Echinacea purpurea (L.) Moench*

Naudojamos dalys: lapai, vaisiai.

Rausvažiedė ežiuolė – daugiametis, 60–100 cm aukščio

žolinis augalas. Stiebas stačias, šakotas, šiek tiek plaukuotas arba plikas. Graižai 5–10 cm pločio, pavieniai, išaugę ant santykinai trumpo stiebo. Išoriniai žiedai – purpuriniai, 4–5 cm ilgio, vidiniai – vamzdelio formos, geltoni.

Gydomoji vertė: ežiuolė pasižymi imunitetą stimuliuojančiu veikimu, padidindama baltųjų kraujo kūnelių skaičių kraujyje. Nustatyta, kad ypač minėtu poveikiu pasižymi šviežiai išspaustos ežiuolių sultys.

Ginkmedis – *Ginkgo biloba*

Naudojamos dalys: lapai.

Ginkmedis (yra moteriški ir vyriški augalai) būna 30–40 cm aukščio. Medžio žievė – nuo šviesiai iki tamsiai rudos spalvos, turi stambias raukšles. Lapai – vėduoklės formos, ilgakočiai, šviesiai žali. Vaisius – kaulavaisis.

Gydomoji vertė: ginkmedžio ekstratuose gausu organinių rūgščių, karotinoidų, vaškų, vitamino C. Ginkmedžio vaistiniai preparatai vartojami smegenų kraujotakai gerinti, kai pasireiškia galvos svaigimas, užimas ausyse, atminties susilpnėjimas.

Plačialapis gyslotis – *Plantago major*

Naudojamos dalys: lapai.

Plačialapis gyslotis išauga iki metro aukščio, turi statų stiebą ir ovalo formos gyslotus lapus, išsidėsčiusius prie pat žemės.

Gydomoji vertė: skatina medžiagų apykaitą, sutraukia, gydo pažeistus audinius, varo šlapimą, stabdo kraujavimą. Silpna lapų arbata šalina iš organizmo skysčių perteklių. Stipresnė arbata gydo uždegimus, astmą, sinusitą.

Čiobrelis – *Thymus spp.*

Naudojamos dalys: lapai.

Čiobrelis – žemas, ne didesnis kaip 10 cm aukščio, prie žemės prigludęs visžalis augalas. Yra daug skirtingų čiobrelio atmainų. Visos jos turi kvapius lapus ir smulkučius baltus, rausvus ar alyvų spalvos žiedus.

Gydomoji vertė: turi antiseptinių savybių, malšina spazmus, naikina nemalonų kvapą, tonizuoja. Lapų arbata tinka plaučių ligoms gydyti, gerklės skausmui malšinti, virškinimo organų sutrikimams gydyti, gerklei skalauti. Nuoviru galima plauti pjautines ir kitokias žaizdas.

Kosmetika: perkošta stipri čiobrelių arbata – puikus priedas vonios vandeniui. Ja galima skalauti silpnus plaukus.

Miškinė gudobelė – *Crataegus oxyacantha*

Naudojamos dalys: lapų pumpurai, žiedai ir uogos.

Miškinė gudobelė – šiaurės pusrutulio lapuotis krūmas, galintis išaugti ir iki nedidelio medelio dydžio. Šie augalai nesunkiai dauginami auginiais.

Gydomoji vertė: malšina spazmus, gerina širdies veiklą, varo šlapimą, ramina nervų sistemą, tonizuoja. Nuo seno buvo žinoma, kad šis augalas stiprina širdį, reguliuoja kraujospūdį.

Paprastasis kietis – *Atemesa vulgaris*

Naudojamos dalys: lapai, ūglių galiukai, šaknys.

Paprastasis kietis yra aukštas, dekoratyvus, purpuro spalvos stiebu, tamsiai žaliais lapais, smulkučiais geltonais žiedais žydintis augalas.

Gydomoji vertė: varo praikaitą, šlapimą, gerina apetitą. Nedi-deliais kiekiais geriamas džiovintų šaknų užpilas išvaro kirminus, bet nepažeidžia žarnų gleivinės.

Paprastoji kraujažolė – *Achillea millefolium*

Naudojamos dalys: stiebas.

Paprastoji kraujažolė – daugiametis žolinis 20–60 cm aukščio augalas, turintis šliaužiantį, trumpą šakniastiebį. Žiedai balti, kartais rausvi arba raudoni. Augalą patrynus jaučiamas speci-finis kvapas.

Gydomoji vertė: kraujavimą stabdantis, apetitą gerinantis, vitaminų C ir K turintis augalas. Kraujažolės preparatai vartojami kaip baktericidinė priešuždegiminė priemonė burnai skalauti, skrandžio, žarnyno, gimdos ligoms gydyti.

Paprastasis lazdynas – *Corylus avellana*

Naudojamos dalys: žievė, lapai, žirginiai, riešutai.

Paprastieji lazdynai – iki 6 m aukščio išaugantys platūs krūmai. Žydi anksti pavasarį, vos nutirpus sniegui ir atšilus žemei. Žiedai vienalyčiai, vaisius – riešutas.

Gydomoji vertė: lazdynų lapų, žievės ir žirginių nuoviras arba antpilas skatina prakaito skyrimąsi, stiprina organizmą, malšina skausmą. Lapų ir žiedų antpilas vartojamas skrandžio, kepenų ir kraujagyslių ligoms gydyti. Lazdynų riešutuose gausu aliejaus, baltymų, angliavandenių, vitaminų, fosforo, kalcio.

Vaistinė melisa – *Melisa officinalis*

Naudojamos dalys: žolė, lapai.

Melisa – medingas, vaistinis daugiametis, 30–80 cm aukščio žolinis augalas. Stiebas keturbriaunis, status, šakotas, padengtas plaukeliais. Lapai kotuoti, žiedai balti ir rausvi, vaisius – riešutėlis.

Gydomoji vertė: melisa pasižymi raminančiu, skausmą mažinančiu, kraujagysles plečiančiu ir kraujospūdį mažinančiu poveikiu. Gerina apetitą, virškinamojo trakto veiklą, atpalaiduoja žarnyno spazmus. Melisos preparatai vartojami nuo nemigos, padidėjusiam dirglumui gydyti. Naudojama kulinarijoje kaip prieskoninis, citrinos kvapą suteikiantis augalas.

Mėta – *Mentha spp.*

Naudojamos dalys: lapai.

Mėta – šliaužiantis augalas briaunotais, kvadrato skerspjuvio stiebais, aromatingais lapais, išsidėsčiusiais rausvai baltais ar rausvais žiedais.

Gydomoji vertė: pipirmėtėse yra aromatingo aliejaus (mentolio). Mėtų arbata vartojama sutrikus virškinimui, pykinant. Porą traiškytų lapų uždėjus ant vabzdžių sugeltos vietos, numalšinamas skausmas.

Kosmetika: šiuo augalu galima kvėpinti vonios vandenį.

Paprastasis putinas – *Viburnum opulus*

Naudojamos dalys: žievė, vaisiai.

Paprastasis putinas – 2–4 m aukščio daugiametis krūmas ar medelis, pavasarį ir rudenį dekoratyvus. Jaunos šakelės – pilkos, senos – rudos, kartais rausvos. Lapai stambiai dantyti, lygiais paviršiais, abipus žali, apatinė pusė plaukuota, su nedideliais prielapiais. Žiedynas skydo formos, plokščias, retas. Vaisius – kartus, raudonas, sultingas kaulavaisis.

Gydomoji vertė: vaistinei žaliavai renkama putino žievė ir vaisiai. Žievėje yra vitaminų C ir K, karotinoidų, rauginių medžiagų. Putino uogose gausu organinių rūgščių, polisacharidų, vitaminų. Trinti su medumi vaisiai arba praskiestos sultys vartojamos peršalus, sergant viršutinių kvėpavimo takų kataru. Putino uogų užpilas vartojamas kaip vitamininė žaliava persišaldžius. Putino uogų sultys – vitaminingas gėrimas.

Paprastoji rykštenė – *Solidago virgaurea*

Naudojamos dalys: žiedai ir lapai.

Šis aukštas daugiametis augalas gali būti apytikriai 1 m aukščio. Aukso geltonumo žiedai telkiasi retose šakotose kekėse, stiebo gale. Lapai ir žiedai džiovinimui skinami prasiskleidus žiedams.

Gydomoji vertė: sutraukia, rausvina odą, varo šlapimą, padeda atsikratyti inkstų akmenų.

Paprastoji sukatžolė – *Leonurus cardiaca*

Naudojamos dalys: žolė, stiebai, žiedai.

Paprastoji sukatžolė – daugiametis, 30–100 cm aukščio žolinis augalas. Lapai ilgakočiai, plaštakiškai skiautėti, stiebas tuščiaviduris, šakotas. Žiedai rožiniai, violetiniai, susitelkę lapų pažastyse į tankius menturius.

Gydomoji vertė: suktažolės preparatai ramina nervų sistemą, mažina kraujospūdį, lėtina širdies ritmą.

Ankstyvasis šalpusnis – *Tussilago farfara*

Naudojamos dalys: žiedai ir lapai.

Ankstyvasis šalpusnis – daugiametė žolė, auganti bet kokioje dirvoje. Jis išauga iki 1 cm aukščio ir turi plačius, pasagos formos pūkuotus lapus bei geltonus, panašius į saulučių žiedus, kurie nunyksta prieš pasirodant lapams.

Gydomoji vertė: ramina, padeda atsikosėti. Užplikytų lapų arbata vartojama sergant astma, esant gerklės uždegimui. Džiovinti lapai – svarbiausia žolinio tabako sudedamoji dalis.

Paprastasis šermukšnis – *Sorbus aucuparia L.*

Naudojamos dalys: žiedai, vaisiai.

Paprastasis šermukšnis – tai daugiametis krūmas ar medelis,

kartais net iki 18 m aukščio medis. Lapai – plunksniški, su 5–7 poromis lapelių. Žydi gegužės–birželio mėn. Vaisiai raudoni ar raudonai oranžiniai, sultingi, kartaus skonio obuolėliai (netikros uogos).

Gydomoji vertė: šermukšnio vaisiuose yra daug vitamino C, vitaminų K ir E, 4–8 proc. cukraus, pektinų, eterinio aliejaus ir mineralinių medžiagų (mangano, geležies, jodo). Šermukšnio vaisiai – ne tik vitaminų šaltinis. Liaudies medicina pataria šermukšnio preparatais gydyti įvairius virškinamojo trakto sutrikimus, inkstų ir šlapimo pūslės akmenligę, aterosklerozę, hipertoniją, reumatą, mažakraujystę. Šermukšnio žiedai skatina prakaitavimą ir gali būti vartojami persišaldžius.

Žiemė (didžioji ir mažoji) – *Vinca major V. Minor*

Naudojamos dalys: lapai.

Žiemė – šliaužiantis, žvilgančiais ovalo formos lapais, mėlynais žiedais žydintis augalas, kuriam tinka bet kokia dirva.

Gydomoji vertė: tonizuoja, gydo įvairias ligas. Silpna lapų arbata sklaido vidines ir išorines kraujosruvas, stabdo viduriamą.

Daržinė žliūgė – *Stellaria media*

Naudojamos dalys: visas augalas.

Daržinė žliūgė – smulkus, žemaūgis mėsingais stiebais, baltais į žvaigždutes panašiais žiedais, nereiklus dirvai augalas.

Gydomoji vertė: tonizuoja, ramina. Stiebų ir lapų arbata – sūroko skonio gėrimas, kurio likučius galima naudoti kaip kompresą skaudančioms akims gydyti. Šviežių stiebų ir lapų užplikyta masė gydo artritą ir malšina sąnarių skausmą.

SUMMARY

The Kretinga Manor is mentioned in written sources since 16th century. Famous Lithuanian families, beginning with elders of Samogitia Kesgailos, later Counts Chodkeviciai (Chodkiewicz), Sapiegos (Sapieha), Dukes Masalskiai (Massalski), Counts Potockiai (Potocki), Zubovai and the last owners Counts Tiskeviciai (Tyszkiewicz), brought in a solid contribution into shaping and forming a town, consolidating Christianity, enriching culture, developing education and science.

The greatest imprint in history of the Kretinga region was left by the noblemen Chodkiewicz family, one of the most powerful and influential families of the Great Duchy of Lithuania. In 1572 Jonas Chodkiewicz purchased the Kretinga manor and his son Jonas Karolis Chodkiewicz built a monastery and a church in 1605–1617. Near this complex he founded the Kretinga town that in 1609 was granted the Magdeburg Rights and the coat of arms depicting the Blessed Virgin Mary with the baby.

The origin of the park of the manor is linked with the orchard planted in 17th century. In 19th century the Counts Zubovai established here an English landscape style park which was mentioned among the most beautiful parks in Telsiai region. In 1874 the land was purchased in an auction by the Count Tyszkiewicz who moved his family residence into Kretinga. He reconstructed the palace, planted the famous Winter Garden, reshaped the park. There were the elements characteristic to a French style park installed: cascade ponds, waterfall, arbours, fountains, sculptures, rose gardens, parterres. It was projected by manor's land-surveyor Sostakas, designed by gardener Haiduk from Czechia.

The park had been much damaged during the wars and the post-war periods. Only a part of the lime and horse-chestnut

alleys survived, also hundred-year-old oaks in front of the palace survived, that the diameter of the largest oak trunk of is 1,9 meters. The three cascading ponds, the stone waterfall, two large stones standing at the 1st pond eastern bank are reminding the history of the Manor. One of the stones the Kretinga people called 'Sofia regale table' in respect to Countess Sofia Tyszkiewicz charitable work. The second stone has a two-side bench carved in it and is called a 'Love stone'. Legends tell that the lovers have to confess their feelings at this stone. Then their relationship will last and be strong.

There are 6860 pieces of trees and bushes growing in the Kretinga park that belong to 28 families, 59 genera and 92 species. The plants of the park are mixed. In the area of 23 hectare without the mentioned oaks, there are about 30 meters high Wych elm (or Scots elm) (diameter is 84 cm), some mature exotic trees and bushes of 44 varieties and forms growing. There are European and Japanese larches, decorative forms thujas, Japanese Angelica tree, swinging ashes, common thujas, hornbeams, birches, English elms, rhododendrons, spiraea and others.

The Kretinga Manor place is constantly under the process of development: fountains are renovated, rose gardens planted, rock-gardens, footpaths, resting places constructing. The architecture elements such as Astronomic calendar with Solar clock (author – Rita Gorodeckiene, project manager – architect Gytis Tiškus), "Atminties takas" ("Rememberance Path"), marking the most important dates for Kretinga town and Kretinga museum are being constructed.

The most valuable historically culturally is the Manor's planned structure of the second part of 18th and 19th centuries. The buildings are located along Vilnius street. At these times the Manor was the center of the town culture, innovative farming and technologies.

Striving to monumentalize the Counts Tyszkiewicz's merits for Kretinga and its people, the museum workers are preparing projects to various funds, receive the finances and are rebuilding the Kretinga Manor place. It takes pleasure, that there are coach-house, water-mill and Tyszkiewicz's palace with Winter garden buildings already renovated.

UDK 712(474.5)(091)

Se74

Kretingos muziejus

Senasis Kretingos dvaro parkas – gyvoji istorija. – Klaipėda: Druka, 2012.

– 64 p., 61 fotogr.

ISBN 978-609-404-123-5

Sudarytojos:

Vida Kanapkienė

Jurgita Paulauskienė

Roma Luotienė

Dizainerė Sigita Raudienė

Kretingos muziejus

Vilniaus g. 20, LT-97104 Kretinga

Tel.: (8 445) 77 323, 77 612

El. p. kretingosmuziejus@takas.lt

www.kretingosmuziejus.lt

Išleido ir spausdino

Spaustuvė DRUKA, Mainų g. 5, LT-94101 Klaipėda

www.druka.lt

info@druka.lt